

d'Eurípides

Direcció: Jaume Radigales

Traducció: Carles Riba

Curs: 1992/1993

Eurípides resulta avui dia el més modern dels tres tràgics grecs coneguts. Víctima de l'intolerant «democràcia» atenenca que li va tocar viure i patir -amb el seu exili a Macedònia-, és l'autor relativista, agnòstic i racional. Teològicament, les seves sospites s'encaminen cap a la visió d'un Olimp de cartró pedra, maniqueu i que fa pudor de sofre. Això fa que els seus personatges siguin humans i antiherois, i els déus gent de carn i ossos que ostenten un poder opressiu en nom de la religió: no en va el recurs del *deus ex machina* funciona en les seves creacions.

La posada en escena d'*Ió* va ser a partir d'una engrescadora proposta per part del Dr. Ricard Salvat. Jo pretenia fer una obra que, sense arribar a ser una comèdia, no fos tampoc una tragèdia en el sentit etimològic de la paraula. *Ió*, que podria ser rebatejada com a drama satíric, s'adeia plenament a allò que jo buscava: una tragèdia perquè la contradicció i l'abandó dels déus creen conflictes en els homes i les dones —humans, massa humans— embolcallats en una verticalitat que fa por. Comèdia per l'ús de recursos relativitzadors, potser grollers sense arribar a ser aristofànics, que semblen una burla per part de l'autor. L'ingenu *happy end* no ens fa oblidar que, malgrat tot, no estem mai del tot contents. Tot plegat ens va fer fugir de l'aspecte ritualista per centrar-nos en una realitat dins la mateixa mentida del teatre.

De seguida vaig tenir clar que volia un cor reduït, perquè no volia un cos anònim i uniforme sinó que cada coreuta trobés i s'identifiqués amb un personatge de carn i ossos. Per això pocs dels fragments corals eren recitats conjuntament i cadascuna de les actrius tenia breus frases amb les quals establia diàlegs amb les seves companyes. Com a tret comú, totes elles van ser caracteritzades com a dones xafarderes, la curiositat de les quals contribuïa als mals de Creüsa.

La resta de personatges van trobar referències realistes: *Ió* era un jove adolescent, autosuficient i milhomes, però en el fons enyorat dels seus pares i ploramiques; Creüsa era una pobra dona jove, traumatitzada per la seva violació a mans d'Apol·lo quan era encara una nena; Xutos, panxacontent, hedonista i impotent, mai no dubtava de la seva masculinitat a prova de bomba;

el vell, xaruc i rondinaire, provocava també situacions ridícules, animant Creüsa a matar el seu fill Ió. I els déus, omnipresents, eren actors que representaven un paper que els humans atribuïen a voluntats divines inexistents.

El muntatge en cap moment no va pretendre ser pretensions: senzillament un «joc d'equip» —el teatre s'hauria d'entendre sempre així: «joc» lúdic fet en «equip» perquè tothom resulta indispensable— entre estudiants universitaris. Per això el cor era integrat per gent que gairebé mai no havien trepitjat un escenari. La resta del repartiment sortia també de les nostres aules. Pel que fa a l'aspecte plàstic, després de les ja habituals retallades pressupostàries, es va haver de resoldre buscant un espai ja escenificat —sota la torre «A» de la facultat— i reciclant teles per elaborar el vestuari. Fins i tot un dels arbres del jardí va servir per situar-hi el déu Hermes, omnipresent en tota l'obra donant a entendre que els déus hi són però callen. La verticalitat de la torre buscava la impressió d'un immens i inexpugnable temple, cau d'una mediocre religiositat mal entesa.

Els impediments tècnics —sorolls del carrer, cotxes, etc.— van obligar a canviar algun aspecte fònic de l'espectacle el segon dia de les representacions amb el lloguer de graderies, la qual cosa féu que tothom pogués veure correctament el muntatge.

No seria just si deixés d'agrair als qui van seguir el nostre treball la seva col·laboració: a part de l'equip artístic i tècnic de l'espectacle, l'aleshores comissió gestora de l'IET (Pablo Ley, Pere Alberó, Neus Mayolas i Carles Gisbert), Ricard Salvat per la seva confiança, la Secretaria General de la UB, l'equip de bidells i subalterns de la nostra facultat i tots aquells que, al nostre costat, van «menjar» tragèdia grega durant set mesos.

JAUME RADIGALES